

Det historiska våtmarkslandskapet

Fram till mitten av 1800-talet var betydande arealer i länet, liksom i resten av Sverige, helt eller periodvis blöta. Samtidigt förändrades samhället från bonde- till industrisamhälle och behovet av att slå och beta våta marker minskade i takt med att trycket på brukningsbar åkermark ökade. Vid denna tid påbörjades en omfattande dräneringsverksamhet i länet med främsta syfte att vinna ny åkermark och i samband med det försvann stora arealer våtmarker. Det innebar att det vatten som naturligt fanns i landskapet avleddes systematiskt med hjälp av olika åtgärder. Genom att vattendragen förändrades genom omfattande årensningar, rätningar, fördjupningar och kanalisering av vattendrag och att sjöarnas vattennivå därigenom sänktes, avvattnades markerna. Nya odlingsbara marker kom fram och genom snabb avvattning förhindrades de kringliggande nyuppodlade slättmarkerna av översvämningar.

Skogsdikningen har en liknande historia men den har pågått under perioder. Det startade under sent 1800-tal fram till första världskriget då dikningen nästan helt avstannade och återupptogs sedan i stor skala under 1930-talets ekonomiska kris då det genomfördes en omfattande utdikning av arbetsmarknadsskäl. Under 1950-talet blev ny teknik, så som dynamit och dikesplöjning, allmänt tillgängligt vilket medförde att dikningen åter tog fart. Skogsdikningen syfte har hela tiden varit att sänka ytligt liggande grundvattennivåer för att minska frostrisken, öka markens syresättning och skapa gynnsamma förutsättningar för skogsproduktionen. Ända in på 1920-talet fanns en utbredd uppfattning om att praktiskt taget all skogsmark, såväl kärr- som mossmarker, kunde göras skogsbärande om den dikades tillräckligt djupt. I länet så är andelen utdikad skogsmark på torv ungefär 2,5 - 5 %.

En direkt följd av de omfattande avvattningsåtgärderna är ett torrare landskap som förlorat sin vattenhushållande och flödesutjämnande funktion samtidigt som behovet av vatten är stort. Ytterligare en miljöeffekt är ett ökat närsaltläckage som påverkar sjöar, vattendrag och Östersjön negativt eftersom vattenlandskapets naturliga reningsfiltrering försvunnit. De stora förändringarna har också medfört negativa effekter på växter och djur när deras livsbetingelser och spridningsmöjligheter försämrats. På senare tid har det dessutom uppmärksammats att det avgår stora mängder växthusgaser från utdikad torvmark.

Läs mer

- Länsstyrelsen Västra Götaland, Rapport 2008:95. Kortversion av den kulturella våtmarken – Rapport 2008:51
- Länsstyrelsen Kalmar län informerar. Meddelande 2016:17. Anlagda våtmarker i ett landskapsperspektiv – Förslag på indikator för uppföljning av miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker.